

שיח עמיתים מס' 5

מועצה אזורית עמק יזרעאל, 24 בדצמבר 2007

סיכום עיקרי הדברים

סיור

המפגש נפתח בסיור אשר אפשר למשתתפים הכרות קצרה עם מרחב המועצה. הסיור התחיל בנקודת תצפית אל נוף המועצה ממתחם מוזיאון לראשית ההתיישבות בעמק שבקיבוץ יפעת, נערך סיור במוזיאון והיכרות קצרה עם תולדות ההתיישבות באזור. בהמשך הסיור הגענו לאחד ממאגרי המים במועצה – כפר ברוך, דרך המרחבים החקלאיים. המועצה מנצלת את דרכי גישה למקום לפיתוח התיירות החקלאית באזור.

תודה לטושקו, מנהל המוזיאון ומנהל מאגר המים על הדרכה וסיורים מרתקים.

דברי פתיחה

חנן ארז:

חנן עדכן את המשתתפים בנעשה מאז השיח עמיתים הקודם, בדגש על חיזוק הקשר עם משרדי הממשלה השונים. נערך סיור צוות המנכ"לים במועצות האזוריות מגידו ומשגב, שבו השתתפו נציגים של משרדי הממשלה לשם היכרות עם תהליך הכנת תכניות אב לפיתוח בר קיימא והמחשת התהליכים בשטח. יש כוונה להמשיך והלרחיב את הקשר בין המשרדים הרלבנטיים לבין הועדה לאיכות הסביבה במרכז המועצות האזוריות ובין ועדה ההיגוי הבינמשרדית לתכניות אב לפיתוח בר קיימא במועצות האזוריות. מרכז המועצות האזוריות מטמיע בתוכו את המערך, עם דגש על חשיבות ניהול ושמירה על השטחים הפתוחים.

אייל בצר, ראש המועצה עמק יזרעאל:

אייל הציג נתונים כלליים על המועצה, מגמות עיקריות וסוגיות ייחודיות:

הצמיחה הדמוגרפית במועצה – מצריכה טיפול הן בפן הפיזי והן בחברתי.

המועצה דוגלת **בשיתופי פעולה** – אזור התעשייה שגיא 2000 המשותף עם מגדל העמק, אזור תעשייה אלון תבור שמשותף עם עיריית עפולה (ישנו יו"ר אחד וחלוקה של 50% בין המועצה והעירייה בהכנסות). שיתוף זה משקף התמודדות נכונה עם התחרות בין הגופים ומחזק את אזורי התעשייה. בנוסף, המועצה מקיימת שיתופי הפעולה גם עם מועצה אזורית מגידו בתחום התיירות.

המועצה קידמה לאחרונה **תכנית אב לפיתוח בר קיימא** בדגש על שיתוף ציבור ועלו מספר כיוונים חשובים כמו שמירה על שטחים פתוחים. ישנו תהליך נוסף אסטרטגי בתחום החקלאות מתוך הבנה שהחקלאות מעבר לפרנסה מהווה גורם שיש לו ערך נופי המביא תיירות ומעלה את ערך הדיור. ולכן חשובה התייחסות משולבת לחקלאות, התיירות והשטחים הפתוחים.

עופרי דגני: לוותה את תהליך הכנת תכנית אב לפיתוח בר קיימא מטעם המועצה, רוצה להודות לכל השותפים, ולמשרדי הממשלה המממנים וגופים נוספים שתמכו.

אינה טבק, משרד ד.מ.ר.:

עדכנה את המשתתפים בתמונה הכוללת של קידום התהליך. התהליך מצביע על צמיחה והתרחבות - מועצות חדשות מצטרפות לתהליך באופן שוטף. ישנן 16 מועצות שנמצאות כיום בתהליך בשלבים השונים, ועוד כ- 16 בוחנות אפשרות להיכנס לתהליך. שלוש מועצות סיימו את תהליך התכנון ו- 2 מהן נכנסו לשלב ההטמעה. כך שהיום מעורבות בתהליך בשלב כזה או אחר 32 מועצות. הועדה פועלת באופן מתמיד להרחבת מעגל השותפים. לאחר סיום המנכ"לים שנערך במגידו ומשגב הצטרפו נציגים של משרד החינוך לועדה וישנה התעניינות של משרד השיכון. הועדה הבינמשרדית מגבשת כלים שסייעו למועצות לקדם את התהליך, וזאת - בהתאם לצרכי "השטח". המדריך למועצה עלה במתכונת של טיוטא להערות לאתר הקיימות (www.kayamut.org.il/local). בימים הקרובים יעלה המדריך במתכונת האינטרנטית כנדרש. בנוסף עומדת להתפרסם רשימת יועצים להכנת תוכניות אב לפיתוח בר קיימא - לשימוש המועצות.

שיח העמיתים הינו כלי נוסף ללמידה ודיון בסוגיות שעולות מהשטח וכן לקשר בין המועצות לבין חברי ועדת ההיגוי הבינמשרדית. כל מפגש מתמקד בנושא אחר - על פי הנושאים והסוגיות העולים לסדר היום במסגרת התהליך ועל פי בקשת "השטח". המפגש הבא יוקדש לנושא החינוך.

סבב היכרות ועדכון מועצות וחברי ועדת ההיגוי

נציגי המועצות האזוריות

מ.א. הגלבוע (יהודה פינסקר, נדב רז):

מעונינים להיכנס לתהליך, והעבירו בקשה רשמית. במקביל מקדמים תוכנית אב לפסולת חקלאית.

מ.א. עמק חפר (מיכל בן גל, סלע משה, יעקב כהן):

נמצאים בשלב האפיון ומנסים לגייס שותפים ונערכים לכנס תושבים הראשון. תכננו תוכנית לטווח הארוך בנושא המים.. חברת אורבניקס מלווה את המועצה.

מ.א. ערבה תיכונה (אורית דונסקי):

נבחר ראש מועצה חדש ובחודש הבא יש בחירה מחודשת ליועצים לתוכנית. מבחינת פסולת חקלאית עברו אישור לתוכנית ממשד להגנת הסביבה וממשרד החקלאות ופיתוח הכפר.

מ.א. לב השרון (דויד ציון):

המועצה נערכת לכניסה לתהליך, התחלף ראש המועצה, בימים אלה מחברים אותו לתהליך ובחרים יוצאים ללווי התהליך.

מ.א. שומרון (אמנון רוזנברג ואיצ'ה מאיר):

חברת "צנובר" יועצים נבחרה להוביל את התהליך, בנוסף עברו בחירות במועצה והתחלף ראש המועצה. נעשה אפיון והתכנית נשענת על בסיס תוכנית אסטרטגית שגובשה בלווי המשרד של דר' רונית דוידוביץ. למועצה קיים היבט מיוחד של סביבה חוצה גבולות.

מ.א. מעלה יוסף (אבי קמפרה - ראש המועצה):

נמצאים בתחילת תהליך. הוקמה ועדה לאיכוה"ס. בימים הקרובים תתואם פגישת "הנעה" במועצה.

מ.א. זבולון (רחל סלע):

הוקמו 3 צוותים לטיפול בנושאים מוגדרים וביניהם חינוך סביבתי. נבחר ראש מועצה חדש. ערכו השתלמויות למנהלי בתי הספר, מורים וגננות.

מטה אשר (אבנר גבאי):

נמצאים בתהליך הטמעה. ישנם 5 פרויקטים בשטח. הרחבת היקפי המחזור והקומפוסטרים, שתי חנויות יד שניה, העברת קורסים שונים, קידום תהליך הדברה בעזרת תנשמות ותהליך ירוק בית ספר ומתנ"ס. ישנם כ-80 פעילים בכל הישובים כאשר איגוד הערים מלווה את התהליך לאורך כל הדרך.

מ.מ. זמר (מורד שייח יוסף):

נמצאים בשלב האפיון. התהליך התעכב קצת עקב התפטרותו של ראש המועצה והיום המועצה מנוהלת ע"י ממונה ממשד הפנים. ישנו ניסיון לחבר את תוכנית אב מתאר למועצה שנמצאת בתהליכי הכנה לתוכנית בר קיימא על מנת לטפל בנקודות שלא קיבלו התייחסות בתוכנית האב ולקשר את התוכנית עם תהליכים סטטוטוריים..

מ.א. חבל איילות (אבי רמות):

קיימת יחידה סביבתית משותפת עם עיריית אילת. למכון שעוסק בחינוך סביבתי מגיעים סטודנטים מכל העולם וביניהם גם מארצות ערב. מקדמים תוכנית אסטרטגית עם חברת דרומה ותכנית לאנרגיה חלופית. בקיץ התקיים כנס בינלאומי לאנרגיה חלופית באילת. תכנית אב לפסולת חקלאית לקראת סיום. מקדמים תכנית אב למים כאשר צריך למצוא פתרונות יצירתיים. במועצה אין כמעט שטחים פתוחים – הרוב שטחי אש ושמורות טבע.

חנן ארז, מ.א. מגידו:

המועצה מקדמת תוכנית למרחב ביוספרי שמתפרס על כל המועצה וקיבל הכרה מאונסקו. המטרה העליונה של המועצה היא הקיימות כאשר הדרכים למטרה שונות. המרחב הביוספרי הוא מודל ייחודי שמובנה בתוכו החינוך. נעשו שינויים בשלטון המקומי עצמו. מתחילים ההטמעה והיישום תוך כדי קידום התהליך.

יועצים

איריס , חברת אורבניקס:

ליוו תהליכים במשגב ובעמק זרעאל וכיום מריצים עוד שלושה תהליכים בזמר, עמק חפר ומנשה. ישנה דילמה מרכזית של המועצות שאין כלים לנהל את השטחים הפתוחים. ישנם הרבה גופים שמטפלים בשטחים הפתוחים ובפועל השטחים לא מטופלים. צריכה לצאת אמירה או תורה שתגבש את הטיפול בשטחים. בתוכניות השונות נוצרים פורומים שבסוף נשארים בו כ-150 איש "מטורפים" על הנושא והם המנוע שלא נותן למועצה לעזוב את העיסוק בנושא.

איתן ליפץ, חברת ליפץ ושות':

חברה שעוסקת בבניית אסטרטגיה שעוסקת ביצירת קונספט. נותנים מיתוג שיושב על ערכים שישנם באותו אזור. בדרך כלל נכנסים בסוף תהליך של תכנית אב.

חנה מורן, מתכנתת:

שמים בראש את שיתוף הציבור. מאמינים שצריך לצאת מהצרכים של הפרט לכלל. יוסי עופר ועמליה רימלט, מתכנתים: ליוו תהליך במטה אשר. כיום מקדמים תכניות בזבולון, שפיר ומרחבים. מצטרפים לטענה שישנן כלים מוגבלים לטיפול בשטחים פתוחים. הגיע זמן להקדיש דיון נפרד לנושא הכלים.

יואב שגיא, מכון דש"א:

המכון עוסק בנושא של חקלאות וסביבה. למעלה מ-50% מהשטחים הפתוחים הם שטחי חקלאות. הסביבה והחקלאות תלויים על אותו חבל. חשוב להציל את שני המישורים. עוסקים במכון באיסוף מידע, ניתוח, גיבוש מדיניות לשמירת השטחים הפתוחים והמלצות.

נציגי הועדה הבינמשרדית

עירית בשן, משרד הרווחה:

פיתוח בר קיימא זה גם בשביל האנשים. האוכלוסיות החלשות פחות משתתפות בתהליך. שיתוף הציבור לא נעצר בסיום התהליך והמטרה להמשיך באופן מתמיד בהטמעה, יישום ופיתוח מנגנונים חברתיים, שיפיקו תוצרים לאורך שנים. אם לא מתחזקים אז המנופים דועכים. אנחנו יכולים להשתתף בסיוע רק דרך מחלקות לשירותים חברתיים ואם ראש המחלקה לא מעורב – לא נוכל לעזור בתהליך.

ברוך קופמנו, מ.א. משגב:

במסגרת הפעילות שלו כחבר בהועדה הבינמשרדית, עדכן כי מתקיים תהליך בחירה של רכו המרחב הכפרי במרכז המועצות האזוריות. תהליך הבחירה יעשה בשיתוף עם נציגי מרכז השל ומשרד החקלאות ופיתוח הכפר. במסגרת הפעילות משגב, עוסקים ביישום והטמעת תכנית האב כבר במשך שנה, תוך נגיעה בתחום החינוך, מחזור ועוד. מינו רכו קהילה וסביבה במשרה מלאה שמתעסק בחינוך בר קיימא לכל הקהילה, בעיקר העברת קורסים למנהיגות סביבתית. כמו כן, בכל הישובים ישנה ועדה לאיכוה"ס, צריכת קומפוסטרים עולה, עוסקים בשדרוג ובניה של מרכזי מחזור וישנה נגיעה בתחום האנרגיה.

אורלי רונן, מרכז השל, המרכז לקיימות מקומית:

מעבירים הכשרות למנהל המקומי ולציבור. במקביל להכשרה של המועצה, ניתנות גם הדרכות במספר נושאים כמו היבטים כלכליים, יזמות ועסקים. ישנו קורס שמיועד למקבלי החלטות במועצות, קורס בן 200 שעות שיפתח במרץ. מתחיל להתקדם התהליך ברשויות עירוניות ולכן חשוב הסיוע של המועצות האזוריות ללחוץ על ראשי הערים הסמוכות ובכך להביא לאיגום משאבים.

רותי פרום, משרד החקלאות ופיתוח הכפר:

עקב הבחירות במספר מועצות שהתקיימו לאחרונה, היקף המימון היה יחסית נמוך. 2008 באופק – ולכן כדי להתארגן להגשת בקשות למימון.

מנחם זלוצקי, המשרד להגנת הסביבה:

מלווים את המועצות בתהליך ומעונינים להיות מעורבים יותר. פורסם קול קורא למועצות האזוריות כאשר המועצות שיגישו בקשה יוכלו לקבל מימון. ישנו חידוש שהשר קבע שרק מועצות שהם במעמד סוציו אקונומי 6 ומטה יכולות לקבל מימון, כאשר תחום החינוך פתוח לכולם. ההמלצה היא שכולם יגישו בקשות מתוך הנחה שננסה לשנות את רוע הגזרה.

נציגי גופים נוספים

זיוה אוחיון, שותפות 2000, מנהלת אזור הגליל:

עובדים בשיתוף עם מישגן לקידום יוזמות בסביבה ירוקה. ישנו ניסיון לחבר את הרשויות המקומיות. קיימת קרן הלוואות שנותנת יעוץ למי שרוצה לפתח תיירות ירוקה.

פול גינסברג, קק"ל מרחב צפון:

מתחברים לנושא הבר קיימא ועובדים עם כל המועצות ברצון לשמר את המרקם הכפרי.

פאנל שטחים פתוחים, חקלאות וקיימות

- **רותי פרום – אריכא, משרד החקלאות ופיתוח הכפר** (מצגת באתר)

הרצאות אורח :

- **השטחים הפתוחים כתבנית נוף מולדת-יחידות הנוף החקלאיות – מוטי קפלן** (מצגת האתר).
- **כלכלת המרחב הכפרי – ד"ר חיים צבן** (מצגת האתר).
- **חקלאות מקיימת- היבטים כלכליים – פרופ' עזרא סדן.**

התייחס להחלשת החקלאות ובחן את החלופות לתמרוץ החקלאות. כיום להערכתו הגישה נדרשת לאפשר הורדת תשלומים בשונה מהקצאת מענקים/תמריצים. ההצעה היא שכל חקלאי שלא מעבד את הקרקע שלו יחויב במס ומי שכן מעבד יקבל זיכויים ותמריצים, כגון, הפחתת מיסוי וכד'. מודל הפוך מהגישה: "המזהם משלם" "המנקה יזוכה"... עזרא התייחס לקצב האיטי של התקדמות התכניות במועצות האזוריות ודיבר על מנגנון כספי הבעייתי. חשוב לבחון דרכים באמצעותן ניתן לעקוף את תקציבי המדינה המוגבלים.

תודה רבה למארגני המפגש ולכל המשתתפים!

רשמו: אינה טבק וגלית חבוס - פליישר, ד.מ.ר. תכנון ופיתוח ערים ואזורים בע"מ